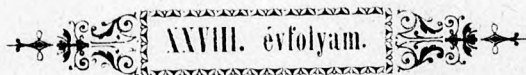

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

A Népnevelők Budapesti Egyesületének tulajdona s

A HAZAI TANÍTÓK ORSZ. BIZOTTSÁGÁNAK HIVATALOS KÖZLÖNYE

FELELŐS SZERKESZTŐ:

KONCSEK LAJOS.

KIADÓ:

HEISLER J.

Megjelenik minden szombaton.

Előfizetési ára: egész évre 4 frt, félévre 2 frt, negyedévre 1 frt.

A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz
(lakik: **Budapest, II. ker. Batthyány-utca 37. szám**):
előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz **HEISLER J.**, kő- és
könyvnyomdatulajdonoshoz, (Budapest, várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.

BUDAPEST, 1893.

HEISLER J. kő- és könyvnyomdatulajdonos kiadása.

HEISLER J.

kő- és könyvnyomdája

Budapest, II. ker., Várkertraktart 1. sz.

Ajánlja magát mindennemű e szakbavágó munkák pontos és diszes kivitelére, ugymint:

művek, városi tervek, megyei térképek, oklevelek, körözüvények, illusztrációk, föliratok, autografiák és mindennemű látogató jegyek elkészítésére.

MAYER KÁROLY L.

első magyar

vaspálya-, épület- és torony-óra-gyára

iroda és raktár:

Budapest, VII. Kazinczy-uteza 3. Dohány-u. sarok

Ajánlja legújabb szerkezetű **mindennemű**

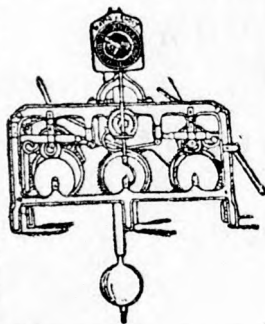
NYILVÁNOS ÓRÁIT

a legjutányosabb áron.

Gyártmányaim az országos iparegyesület, a budapesti országos kiállítás és számos más kiállítások I-ső rendű érmeivel vannak kitűn etve

—≡ Alapítási év 1844. ≡—

Képes arjegyzekek és költségvetések ingyen küldetnek.

NÉPNEVELŐK LAPJA

NEVELÉS-OKTATÁSÜGYI SZAKKÖZLÖNY.

Felelős szerkesztő: **KONCSEK LAJOS.**

Laptulajdonos: A „Népnevelők Budapesti Egyesülete“.	Kiadó: HEISLER J. II. ker. várkert-rakpart 1. sz.
Megjelenik e lap minden szombaton. Előfizetési ára: Egész évre 4 frt. Fél évre 2 „ Negyed évre 1 „	A lap szellemi részét illető közlemények a szerkesztőhöz: Budapest II. Bathány-utca 37. sz., előfizetési pénzek, reklamációk és hirdetések a kiadóhoz: Heisler J., kő- és könyvnyomdatulajdonoshoz (II. ker., várkert-rakpart 1. sz. alá) küldendők.
Pályázatok és egyéb hirdetések petit soronként 10 krral számíttatnak. — Kéziratok nem küldetnek vissza. —	
TARTALOM: A Népnevelők Budapesti Egyesülete alapszabályai. (Vége.) Sántha Lajos, Váradi Amadé. — Kapuzárás után. Grósz Lajos. — Tárca. Velence. Dr. Rajkó István. — A tanítói fizetések rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása a képviselőházban. (Folyt.) — Heves-megye népoktatási állapota 1891—92-ben. Volák Lajos. — Külföldi tanügy. — Irodalom. — Vegyesek. — Szerkesztői üzenetek.	

A „Népnevelők Budapesti egyesülete“ alapszabályai.

VII. Fejezet.

Az egyesület kormányzása és tisztikara.

17. §. Az egyesület ügyeinek vezetésére választ magának két-évenként egy elnököt, két alelnököt, egy titkárt, egy szerkesztőt, két jegyzőt, egy pénztárnokot, egy ellenőrt, egy könyvtárnokot, egy gazdát, két szakosztályi elnököt és egy húsz rendes- és tiz póttagból álló választmányt, mely utóbbi a tisztikarral egyetemben intézi az egyesület adminisztratív ügyeit.

18. A választmány tagjai a 17. §-ban felsoroltakon kívül még a tiszteletbeli tagok és szakosztályi tisztviselők. Ha a tisztikarban év közben lemondás vagy egyéb ok miatt üresedés áll be, a helyettesítésről a legközelebbi közgyűlés intézkedéseig a választmány gondoskodik.

19. Az elnök képviseli az egyesületet hatóságok, testületek és egyesek irányában; összehívja a választmányi- és közgyűléseket, azokon elnököl, utalványozza a választmány vagy közgyűlés által megállapított fizetéseket, valamint sürgős esetekben a választmány utólagos jóváhagyása mellett, husz forint erejéig utalványozhat; minden fontosabb iratot, u. m. jegyzőkönyvet, levelet, felterjesztést stb. a titkárral, illetve a jegyzők egyikével aláír (hitelesít), őrzi az egyesület pecsétjét és a szavazatok egyenlősége esetén szavazatával dönt.

20. §. Az alelnökök, szükség esetén, mindenben helyettesítik az elnököt.

21. §. A titkár vezeti a levelezést, gondoskodik a közgyűlések vitatárgyai-, értekezései- és felolvasásairól, a sajtó értesítéséről és őrzi a hivatalos iratokat és két évenként egyszer jelentést tesz az egyesület működéséről és állapotáról.

22. A jegyzők vezetik a jegyzőkönyveket szétküldik a meghívókat, a gyűlésekről tudósítást irnak az egyesület szakközlönyébe és szükség esetén helyettesítői a titkárnak.

23. §. a) A pénztárnok kezeli az egyesület pénzeit, vezeti a számadásokat, nyugtatványozás mellett beszedi a tagsági díjakat és egyéb jövedelmeket, a bevételekről és kiadásokról naplót vezet, nyilvántartja a tagok létszámát és teljesíti a kifizetéseket.

b) A választmányi ülésen szóbeli, a rendes közgyűlésen írásbeli jelentést tesz a pénztár állapotáról, gondoskodik, hogy az egyesületnek folyó kiadásokra nem szükségelt kézpénze a választmány jóváhagyása mellett valamely takarékpénztárba kamatozásra elhelyeztessék, számadásait évenként az utolsó közgyűlésen bemutatja és felelős a pénztár épiségeért.

24. §. Bármely kiadást csak az elnök kiutaltványozásával és az ellenőr ellenjegyzésével felszerelt nyugtatvány alapján teljesíthet a pénztáros.

25. Az ellenőr segédkezik a pénztár kezelésénél; ellenőrzi a pénztáros hivatalos működését, ellenjegyzí a bevételekről és kiadásokról szóló okmányokat és jogosult: magának a pénztár állapotáról bármikor meggyőződést szerezni, miért is a pénztáros felelősségében osztozik.

26. §. A könyvtáros felügyel az egyesületi könyvtárra és folyóiratokra, a könyvtári szabályzat értelmében kezeli a könyvtárt, leltárt, kimutatásokat készít és a választmánynak, valamint a közgyűlésnek időnkint jelentést tesz a könyvtár állapotáról.

27. §. A gazda az egyesület helyiségeiben levő ingóságokra felügyel, azokról évenként leltárt készít, a szükséges beszerzések iránt a választmánynak javaslatot tesz és rendelkezik a szolgazeméllyzettel.

28. §. A ki az egyesület irányában egy éven felüli tagsági vagy egyéb pénzbeli tartozásban van, nem lehet az egyesületnek sem tisztviselője, sem választmányi tagja.

VIII. Fejezet.

Az egyesület gyűlései.

29. §. Az egyesület ötféle gyűlést tart, u. m. két-évenként tisztújító közgyűlést, havonként választmányi ülést, félévenként rendes közgyűlést és a szakosztályok elnökei által megállapítandó időben paedagógiai vagy társadalmi szakosztályi ülést.

30. §. A tisztújító közgyűlés, mely december hó első felében tartandó, általános szavazattöbbséggel választja két évi időszakra az egyesület tisztikarát, a lap szerkesztőjét, húsz választmányi és tíz póttagot.

Ezen közgyűlésen érvényes határozathozatalra negyven egyesületi tag jelenléte és a jelenlevők általános szavazattöbbsége szükséges.

31. §. Ha a tagok a 30. §-ban említett számban meg nem jelenének, úgy ugyanazon tárgyban tartandó legközelebbi gyűlés a tagok számára való tekintet nélkül határozatképes.

32. §. A tisztikar, a szerkesztő és választmány titkos szavazattal választatván, a választást a közgyűlés által kiküldött szavazatszedő-bizottság eszközli és az elnök kihirdeti.

33. §. A választmány rendszeren havonként ülésen, irányozza az egyesület működését, felügyel a tisztviselőkre, az évi költségvetés keretén belül ötven frt erejéig utalványoz; alapító-, pártoló- és rendes tagokat vesz fel és ilyeneknek az egyesületből — erkölcsi okokból szükséges — kirekesztését elhatározza, jogukban állván az illetőknek ezen határozatot a közgyűléshez felebbezni. Tiszteletbeli tagok megválasztása iránt szintén a választmány tesz javaslatokat a közgyűlésnek; megállapítja a közgyűlések napirendjét, kijelölve azok vitái-, értekezései- és felolvasásainak tárgyait és végrehajtja a közgyűlések határozatait.

34. §. A választmányi üléseken érvényes határozathozatalra tiz tag jelenléte szükséges.

35. §. A rendes közgyűlés tárgyalja a választmány által előterjesztett ügyeket, megválasztja, a választmány javaslatára, a tiszteletbeli tagokat, megállapítja az évi költségvetést, felülvizsgáltatja a pénztáros számadásait és a pénztárt. tudomásul veszi, vagy esetleg megváltoztatja a választmány intézkedéseit s minden fontos egyesületi ügyben végérvényesen határoz.

36. §. A paedagógiai szakosztály megbírálja a választmány által hozzá adott paedagógiai műveket, nevelés- és oktatástani kérdésekről vitatkozásokat, értekezéseket és felolvasásokat tart és a nevelésügyet érdeklő főkérdésekre pályadíj kitűzését javasolja a választmánynak.

37. §. A társadalmi szakosztály figyelemmel kíséri és lehetőleg előmozdítja a tanítók anyagi és erkölcsi érdekeit; társas mulatságokat, zene-estélyeket rendez, esetleg az egyesületi tagok hasznos szórakoztatásáról egyéb módon is gondoskodik.

38. §. Tisztviselőit az elnökön kívül mind a két szakosztály maga választja.

39. §. Az alapszabályok megváltoztatása egy ezen czélra összehívandó közgyűlésen határozható el.

IX. Fejezet.

Az egyesület vagyona.

40. §. Az egyesület vagyonát képezik: az alapítványok-, adományok-, tagsági díjak-, vagy egyéb jövedelmekből befolyó összegek és egyéb értékek, a könyvtár, az egyesület tulajdonát képező egyéb ingóságok.

X. Fejezet.

Az egyesület feloszlása.

41. §. Az egyesület feloszlását egy ezen czélra összehívott oly közgyűlés határozhatja el, melyen a tagoknak legalább fele van jelen; érvényes határozathozatalra a jelenlevők $\frac{2}{3}$ -részének hozzájárulása szükséges.

42. §. Ha a tagok a 41. §-ban felemlített számban meg nem jelennének, úgy két hétre új közgyűlés hívandó egybe, melyen a jelenlevők $\frac{2}{3}$ -része határoz.

43. §. Az egyesületi vagyon az egyesület feloszlása esetén, a köz-

gyűlés által meghatározandó valamely népnevelési vagy közművelődési célra fordítandó.

A közgyűlésnek erre vonatkozó határozata fogantatás előtt a kir. kormányhoz terjesztendő.

Az esetben, ha az egyesület az alapszabályokban meghatározott cél és eljárást, illetőleg hatáskörét meg nem tartja, a kir. kormány az egyesületet — a mennyiben további működésének folytatása által az állam vagy egyesületi tagok vagyoni érdeke veszélyeztetnék — haladéktalanul felfüggeszti és a felfüggesztés után elrendelendő szabályos vizsgálat eredményéhez képest, fel is oszlatja, vagy esetleg az alapszabályok megtartására, különbeni felosztás terhe alatt kötelezi.

Budapesten, 1892. október hó 31-én.

Sántha Lajos,
egyesületi elnök.

1873. szám.

Várad Amadé,
egyesületi titkár.

Jóváhagyatik.

Budapesten, 1893 márcz. hó 19-én.

A miniszter helyett:

Berzevicz Albert,
államtitkár.

Kapuzárás után.*)

Bezárultak az iskolák kapui s szeptember elsejéig meg sem nyílnak a tanuló ifjuság előtt. Tanulók s tanítók egyaránt felszabadultak a 10 havi terhes munka alól s a ki teheti, a szünidőt bizonyára üdülésre használja fel, hogy aztán ujult erővel s vidám kedélylyel foghasson ismét munkához.

Egy pillantás az elmúlt év tanügyi eredményére arról győz meg bennünket, hogy tanulók és tanítók ebben az évben sokkal többet végeztek, mint máskor, mert a tanév elején beállott kolera-vakációhoz több iskolában, így a Murányi-utcaiban is, még közel két heti pünkösd szünet is járult az országos tornaünnepély alkalmából s így az elmúlt tanévben tulajdonképen 8 hónap alatt fejeztük be azt a tananyagot, a mi tíz óra volt előírva. És az eredmény sokkal fényesebb volt, mint máskor, mert mint Senyei Ferencz igazgató statisztikai adatokból kimutatta 1740 tanuló közül csak 17% vettetett vissza, holott máskor 32%—34%-ra is rug az ilyen gyenge tanulók száma. Ennek is abban találja az okát Senyei s igen helyesen, hogy a házi nevelés egészen eltér az iskolaitól, a szülőkhöz pedig nincs meg az akarat az iskolai neveléssel megismerkedni és így a gyermek két szék közt a földre esik. Rendkívül mély igazság rejlett Senyeinek a jelenvolt szülőkhöz intézett ama szavaiban is, hogy a középosztály elkényezteti a gyermekeit, az

*) A Murányi-utcai iskolában június 25-én tartott évváró ünnepély alkalmából.

alsóbb osztály pedig nem ér rá vele foglalkozni. A középosztály gyermekeit, a mint az iskolából haza mennek, ott várják már a különféle instruktorok s folytatják a tanítást délután 5—6 óráig. Ekkor sétálni mennek. Mire visszatérnek, szülőik már a színházban, estélyen vagy zsúron vannak. Gyermekeikkel tehát nem foglalkozhatnak s csak az ebéd ideje alatt tudakozódhatnak az iskolai dolgok után s mivel ekkor ebéd ideje van, természetes, hogy nem szerezhetnek alapos információt maguknak az iskolai nevelésről — gyermekeik nagy kárára.

Az alsóbb osztálynál még furcsábban állnak az ügyek. Ezek egyszerűen nem látják gyermekeiket egész nap. Az apa el van foglalva a hivatalban s mikor délután 2 óraker haza megy, akkorára gyermekei már iskolában vannak. És ez így megy hétről hétre, hónapról hónapra, sőt évről évre. Csupán csak az ünnep- és vasárnap délutánján látja gyermekeit, ekkor meg sokkal inkább vágyódik valamely szórakozás után, hogysem kedve támadna megismerkedni az iskolai neveléssel. És az anya? Az anya nem ér rá ilyesmivel foglalkozni, de nem is mindig ért hozzá.

Igy állván a dolgok, teljes lehetetlenség, hogy a szülők összhangba hozzassák házi nevelésüket az iskolaival addig, míg a délutáni tanítás rendszere fennáll. Ez az egy ok elég arra, hogy a délutáni tanítás ellen foglaljunk állást. De vannak még fontosabb okok is. Nevezetesen: a tanítás rendszeresen 11—12 óráig tart délelőtt. A tanuló hosszú ideig tartó ülés alatt úgy kifárad, hogy a déli csengetyűszót a megváltás zenéjének tekinti, igyekszik tehát minél előbb a szabadba jutni, hogy aztán megebédelhessen. De alig nyeltta le a falatot, már ismét vissza kell mennie az iskolába, mivel 2 óraker kezdődik a tanítás. Tehát ideje sincsen gondolkozni a fölött, a mit a tanító tanított s már ismét figyelnie kell. Még ki sem nyújtózkodott kellőképen, mikor megint kuczorognia kell a padokban. Hogy tele gyomorral s az üléstől elfáradt tagokkal a tanulás nem kellemes, azt mindenki tudja, a ki valaha iskolába járt. A harmadik ok a higiéniai kérdés. Mint ismeretes, ülés közben a mellkas összehajlik. Ennek következtében a tüdő kisebb térfogatra szorulván, a teljes ki- s belégzés lehetetlenné válik. A tüdő felső csucsaiából nem távozhatván el a megromlott levegő, gyakran egészségi zavarokat idéz elő. A negyedik ok az, hogy 12 órától 2-ig nem lehet a tantermetek elég alaposan kiszellőztetni, különösen télen és így a tanulóknak sokszor nem egészen tiszta levegőben kell a délutánt tölteniök. S ha ezekhez felhozom még azt, hogy délután a figyelem nem olyan éber, mint délelőtt, akkor, azt hiszem, eléggé bebizonyítottam a délutáni tanítás helytelenségét úgy pedagógiai, mint higiéniai szempontból.

A leghelyesebb volna, mint azt dr. Verédy Károly kir. tanfelügyelő, Senyei Ferencz igazgató és még sok más tekintélyes pedagógus mondja, az egyhuzamban való tanítás délután 1 óráig oly formán, hogy minden második órában 15 percet az iskola udvarán, vagy kedvezőtlen időjárás esetén a folyosón töltsenek a tanulók. Így a délutánjuk szabad lévén, nagyobb kedvvel s jobb eredménnyel tanulnának, mert idejük lenne gondolkozni a hallottak fölött s mivel nem kellene mindjárt ebéd után iskolába rohanniok, nyugodtan foghatnának munkához, a szülőknek meg idő s alkalom adatnék arra, hogy az iskolai neveléssel

megismerkedvén a házi nevelést, összhangba hozzák vele. Hogy mily előnyére válnék ez a nevelés és oktatásnak, azt nem nehéz kitalálni.

Fűszerezhetnők a szabad délutánokat még azzal is — a mint ezt különben az egyhuzamban való tanítás hívei kontemplálják — hogy berendelnők a tanulókat az iskolai játékterekre, tornaterembe, a hol azután felügyelet mellett bár, de mégis tetszésük szerint tölthetnék az időt. Így aztán a testi nevelés ép oly arányban jutna érvényre, mint a szellemi. A szellem nem fejlődhetnék tehát a test rovására és vice versa.

Az ilyen délutáni játékokat kitünő eszközül lehetne felhasználni az erkölcsi nevelésnél, t. i. a melyik tanuló nem viselné magát kifogástalanul, vagy nem készítené el a feladatát pontosan, vagy hanyagságból nem tanulná meg a leczkését, azt berendelnők délutánra, de nem engednők meg neki a játékot addig, míg hibáját helyre nem hozza. Az önhibájából származott kellemetlenség hováhamar megtanítaná őt arra, hogy máskor ne érje ilyen büntetés. S a mi nevezetes ebben az eljárásban, az az, hogy sem a tanuló, sem pedig annak szülői nem nehezíthetnének a tanítóra a büntetésért. Hisz a tanuló maga okozta magának. Az eféle büntetések — ha már alkalmazni kell — sokkal hathatósbak minden más büntetésnél. Esetleges elengedésük pedig a legőszintébb hálaérzetet ébresztik fel a tanuló lelkében.

És most térjünk át a reformnak egy másik kérdésére, t. i. arra, vajjon évváró ünnepélyekkel, vagy évváró vizsgákkal szüntessük-e be a tanítást?

Az évváró vizsgák — különösen az elemi iskolákban — lejártak magukat. Az anyakönyvek kiállításával már június elején tisztában van a tanító s a mely tanuló ezen időig nem tanult úgy, hogy jó osztályzatot kapjon, az nem hozhatja már helyre 2—3 hét alatt mulasztásait, következésképp nem is jöhet tekintetbe a vizsgán adott felelete. Azután meg a vizsgán csak igen kevés szülő lehet jelen, mivel — mint Senyei oly találóan mondja — az osztályok nem úgy építvék, hogy abban a tanulók szülei is elférjenek. A vizsgán tehát csak néhány szülő lehet jelen s az elég arra, hogy a tanterem levegője a túlzásufolás következtében kiállhatatlanul fölmelegedjék és megfertőztessék. A gyermekeknek tehát el kell szenvedniök a vizsga izgalmain kívül a nagy forróságot és belehelniök a romlott levegőt csak azért, hogy egynéhány ember hallja, egy reá nézve talán egészen ismeretlen gyermek feleletét. És ha már hallja is, helyeslése vagy rosszalása semmiféle jelentőséggel nem bír, mivel a vizsgán adott feleletek nem jöhetnek számításba.

Ezen és még sok más okból, a vizsgákat az elemi iskolából ki kell küszöbölni és helyökbe meghonosítani az évváró ünnepélyeket. Ezen ünnepélyeken részt vehet minden szülő s a tanulók előadásából, a kiállított rajzok s női kézi munkákból meggyőződhetik gyermekének haladásáról, fogalmat szerezhet magának az iskolai nevelés mivoltáról, megismerheti gyermekének tanítóját, az iskolának igazgatóját, előljáróit s alkalmat van meggyőződni arról, hogy gyermeke jó kezekre van bízva. Sőt mivel gyermeke nagy számú s diszes közönség előtt mutatja be ügyességét ünnepélyes alkalommal, valami hálát is fog érezni a tanító iránt s figyelmeztetvén rá, hajlandóság ébredhet benne arra, hogy nevelését összhangba hozza az iskolai neveléssel.

A Murányi-utcai iskolában megtartott évzáró ünnepély fényes jelét adta az igazgató, a tantestület s a tanulók szorgalmának és az ez alkalomra összegyűlt nagy számu s diszes közönség szemeiben örömkönnnyek csillogtak, látván azt a haladást, mit a tanulók tettek. Maga Rózsavölgyi Gyula, a fő- és székváros tanügyi tanácsnoka is meg volt lepve a látottak és hallottak fölött.

Az énekkarok és szavalók előadása, a tornászok rendkívüli ügyessége, az „Arany-könyvesek“ neveinek felolvasása, a jutalomkönyvek és a Rökk Szilárd-díj kiosztása, Senyei igazgató s Fektor Ferencz iskolaszéki elnök beszédei, a rajzok s női kézimunkák kiállítása mind olyan dolgok voltak, melyek a tanulók fényes haladásáról tettek bizonyosságot s növelték az iskolabarátok számát.

Ilyen eredményt évzáró vizsgával teljes lehetetlenség elérni.

Ez okból volna ajánlatos az évzáró ünnepélyek meghonosítása.

Grósz Lajos.

TÁRCSA.

V e l e n c z e.

A „Magyar Turista-Egyesület tanítói osztálya“ által rendezett múlt évi husvétii utazásunkról a Fiume, Sussak, Tersattó, Podvezicza, Martin-schissa, Abbázia, Volosca, Trieszt, Miramára és Servola leírása már régebben megjelent, így én most csakis Velence leírására szoritkozom.

Triesztben a bankban becseréltük pénzünket olasz lirákra. Éjjel kimentünk a molóra és beszálltunk a két árboczos „Archi duchesa Charlotta“ gőzösre. Éjfél előtt nagy sürgés-forgás támadt hajónkon, a vasmacskákat fölhúzták, a gőzös befűtve, a vitorlák kifeszítve és a szél által kiduzzasztva, pont 12 órakor útrakeltünk.

Mi azonnal kabinjainkba szállva lefeküdtünk, hogy másnapra friss erőt gyűjtsünk. De már nagyon korán reggel, a kíváncsiságtól ingereltetve, fölmentünk a födélzetre és bámuló szemeinkkel csodáltuk a tengert. A szabadságvágyat, a függetlenséget ébresztő végtelen nagy kékeszöld Oczeánt! És a tenger tükreéből kiemelkedve magunk előtt láttuk, mint egy álomképet, mint egy délibábot, a tenger völegényét: Velenczét.

Igen, Velence a völegény és eljegyezte menyasszonyának a tengert!

Csodás, tündéri a kép, egyetlen sajátosságú város az egész földtekén, az Adria északnyugati öblében 136 apró fővénytorlatra építve. A közép-korban Európa leggazdagabb, leghatalmasabb városa. Jelenleg 130 ezer lakossal, patriarcha székhelye. Hová lettek más világvárosok: Babylon, Ninive, Memphisz, Carthagó, Palmyra? Rég eltemették őket az évezredek. De Velence él hajdani nagyságának és dicsőségének maradványaiival.

Régeinte önálló hatalmas köztársaság, ma már csak Olaszország egyik provinciája, de azért mégis csak az érdekes Velence! Utitársaimnak egyik része a Hotel Bauerba, én pedig néhányadmagammal a Hótel

Aurorába szálltunk. Első teendőnk volt elmenni a Márk-térre, hol többi társaimmal találkoztunk.

A Márk-tér három oldalát márvány-paloták környezik, előtérben a szent Márk-templom gyönyörű képével. A tér nevezetes galambjairól és ezek oly szelidek, hogy kezeinkből kieszik a kukoriczát. E galambok ősei Dandalonak tettek szolgálatokat mint póstagalambok Candia ostrománál, most pedig unokáik elszaporodva egyik nevezetességét teszik Velenczének.

Mily történelmi eseményeknek volt színhelye e tér, mikor még dogék uralkodtak, mikor külföldi fejedelmek, a pápák jöttek ide látogatóba a tengerek uralkodójához! A világ minden nemzetisége elsétál a tér boltozatos oszlopos árkádjai alatt. Minden velencei napjában legalább is egyszer végigmegy a Márk-téren. A tér egyik sarkában van a campanile (torony), melyben lépcső nélkül lehet fölmenni a legtetetjére, a honnan az egész várost belátni. Gyönyörű kilátás! Az utcák mint ezüst szalagok látszanak, melyen minden irányban gondolák (födött csolnakok) surrannak el. A tér másik oldalán van az óra, a Torre dell' Orologio, tetején két ércszobor, kik az órát érczkalapáccsal ütik.

A tér egyik egész oldalát a szent Márk-templom foglalja el, öt-száz márvány-oszloppal, öt merész kupolával, számos apró góth-stilű tornyaival, szobrokkal és kívül-belül remek mozaikképekkel. Az egész bibliai történet mozaikból! E templom egyike a föld legérdekesebb templomainak. Az emberi ész, művészet, vagyon és fény remeke! Mikor beléptem e templomba, a szemeim kápráztak. látva e roppant fényt és pompát, mit századok gazdagsága halmozott össze. A templom márvány és trachit padlója a sok százezer látogató lábaitól már gidres-gödrösre ki van kopva. Kívül a főkapu fölött az a híres négy ló aranyozott bronzból, melyet Neró római uralkodó hozatott Görögországból, később Traján diadalivét díszíté e négyesfogat. Innen Nagy Constantin vitte Byzanczba; Konstantinápoly elfoglalója, Dandaló Velenczébe hozatta őket; innen első Napoleon Párisba vitette, a honnan ismét első Ferencz visszahozta Velenczébe.

Minden útja e quadrigának egy-egy világesemény!

A Márk-tér mellett van a piazzetta, melyen két gránitoszlop emelkedik, egyikén Velence hajdani védszentje: szent Tivadar, másikon újabb védszentje, szent Márk evangelistának szárnyas oroslánja. E szárnyas oroslán dominál minden nevezetesebb épületen. A piazzetán, a két szobor között velencei nem megy keresztül, hanem a piazzetta két oldalán sétál.

A köztársaság első századaiban ugyanis e két oszlop között egy játékbarlang volt fölállítva, hol sok patricius tönkre ment és ekkor a tízek tanácsa kihirdette, hogy akit a játékbarlangban rajtakapnak, azonnal kivégzik. A következő éjjel ismét előjöttek álarczczal elfödve a szokott látogatói, de a második már nem ment be; mert ott találta az elsőt egy lámpavasra fölakasztva. Fölakasztva egy velencei nobilit! Nyilvános helyen! A kit ha el is ítéltek, csakis titokban pallossal fejeztek le és holttestét többé nem látta soha senki. Azóta a játékbarlang elpusztult, de ez átkozott téren többé soha velencei végig nem megy.

A cicerónk elvezetett bennünket a dózsék palotájába, a Cortille del Palazzo Ducale-ba.

Lelkem elmerengett az elmúlt századokon, elgondolva, mikor a dogék jegygyűrűjüket beledobták a tengerbe, eljegyezve menyasszonyukat. Mikor a nobilik gazdagsága a gályákon úszott, mikor övék volt az egész tenger mellett levő föld. Mikor adófizetőjük volt mind a két India, vagy mikor az ujonnan megválasztott doge a furcsa hálósipka alakú tiarával a fején megjelent a loggiák között, hogy magát a piazzettán összegyűlt rivalgó népnek bemutassa.

Hajh! Rég elmúlt idők fénye, dicsősége!

Tehát itt vagyok e palotában, melyről annyit hallottam és melyről Marinelli Marinoban és más könyvekből annyit olvastam, képzelhetni mily kíváncsisággal néztem mindenfelé.

A palota telve mindazzal, amit csak festő, szobrász, aranyozó, művész előállítani képes. A Sala della Bussola lépcsőnél van két orosz-lánfő és ennek a nyitott szájába dobták be a titkos föladó leveleket, a honnan a három inquisitor kivette. Fölmentünk a Scala d'Oro-n (arany lépcső). Az óriási termekben cicerónk mindent elmagyarázott. A nagy tanácsteremben gyűltek össze mindazok, kiknek nevei az aranykönyvben voltak följegyezve, a nobilik. Ez aranykönyvet „a szabadság, egyenlőség és testvériség“ esztendejében, 1797-ben a piazzettán elégették.

A termet 76 doge arcképe díszíti, legnevezetesebbek köztük Dandolo, Contarini, Michieli, Ziani, Grimani, Lorendano, Dona, Cicogna, Pisani, Gritti, Carrara, Foscari, Loredan, Morosini és az utolsó doge: Bucentoro. És e sok között egy fekete márványlap, fölírva rá: „Itt van Marino Faliero üres helye, ki vétkeiért lefejeztetett.“ Szörnyű büntetés! És mi volt a vétke? Alkotmányt akart adni a népnek!!!

A nagy terem egyik egész oldalát Tintoretto legnagyobb festménye: „a paradicsom“ foglalja el. Egy milliókat érő örök életű kép! Tintoretót a dogék tíz évig tartották elzárva, hogy fessen. És ekkor festé e képet, a legszebbet, a legnagyobbat, mit festő ecsetje ihletve alkothat. Az ezer meg ezer alak megelevenedve látszik előttünk. Sohasem felejtem el e képet!

A termek sokasága történelmi emlékeivel, drága diszítéseivel, fagyványaival, szobraival, képeivel, aranyozott márványaival, hol a márvány drágább, mint az arany, szinte kábítólag hat reánk. Palma ropant nagyságú művében, az „utolsó ítéletben“ odafesté hűtlen kedvesét a pokol lángjaira. Pietro da Lizieri tengeri harcsképe a Dardanellákban vagy Dante pokla, továbbá az égben megjelenő dogék stb. mind megannyi remekmű.

Drajkó István.

(Vége köv.)

A tanítói fizetések rendezéséről szóló törvényjavaslat tárgyalása a képviselőházban.

— Ápril 29. —

Csáky Albin gróf polemizál az ellenzéki szónokokkal. Elismeri hogy bizonyos esetekben az állam kénytelen lesz a segélyezett felekezeti iskola mellet állami iskolát is állítani. Ez anomalikus helyzet lesz és ha beáll, csak megéretté fogja tenni a kérdést, a melylyel már most is

foglalkozik, hogy t. i. a törvény kellékének meg nem felelő felekezeti iskola háromszori megintés után tovább fenn ne maradjon, hanem hogy azt egyszerűen bezárhassuk. (Elénk helyeslés)

A háromszáz forintos minimum ellen argumentálóknak azt feleli, hogy a tanítók fizetésemelése nem oly jelentéktelen, mert míg az ország összes tisztviselőinek fizetésjavítására csak három és fél millió forintot fordított az állam, addig pusztán a tanítók fizetésének javítására egy millió kétszázézer forintot vett fel ez a javaslat; tehát több mint egy harmadát annak, a mit az állam összes tisztviselőinek szánt.

Nagyon helyesen értette őt meg Apponyi Albert gróf: ezt a minimumot a felekezetekre való tekintettel állapította meg. Ha négyszáz forintos minimumot állapított volna meg, a felekezetek nem is gondolhattak volna arra, hogy önrendelkezési jogukat megtartsák. Ily kényszerhelyzetbe pedig nem akarta hozni a felekezeteket.

Valaki a szemére hányta, hogy ilyen kérdésnél vetette föl a tárcza-kérdést. Pedig hát éppen ilyennél van az helyén és nem valami népszerű kérdésnél s ha Bánó József azt mondotta reá való vonatkozással, hogy az a legerősebb, a ki önmagát leküzdi, erre csak azt válaszolhatja, hogy valóban leküzdötte magát s ha magán kívül még ellenségeit is leküzdi, talán a legerősebbnél is erősebbnek mondhatja magát.

A Kovács Albert és Apponyi gróf által bejelentett módosításokra nézve a részleteknél fog nyilatkozni, kettőt azonban már most megjegyyez. Az egyik az, hogy a nemzeti politika olyan nagy bankó, a melyet előbb föl kell váltani, hogy forgalomba lehessen hozni. A másik, hogy a fegyelmi jognak kívánt kiterjesztését itt nem tartja megvalósíthatónak, mert az csak az 1868. XXXVIII. tczikk revíziójánál vihető keresztül. Valaki a nemzetiségek ellenében orosz és porosz minta utánzását ajánlotta; de ő ezt nem fogadná el, mert a magyar fajt éppen alkotmányossága tartotta fenn s ha egyszer a nemzetiségeknek igazuk volna, midőn elnyomásról panaszkodnak vége szakadna a magyar hegemoniának. (Zajos helyeslés a jobboldalon.) Végül kijelenti, hogy Polónyi határozati javaslatát nem fogadja el. (Hosszantartó zajos helyeslés és éljenzés a jobboldalon.)

Kovács József és Apponyi Albert gróf félreértett szavaiat megmagyarázván, az elnök elrendeli a szavazást, még pedig úgy, hogy a törvényjavaslat elfogadásával a Polónyi határozati javaslata elesik.

A törvényjavaslatot általánosságban a ház egyhangulag elfogadja.

— Május 2. —

A részletes tárgyalás.

Az 1. §-nál (a 300 frtos minimum megállapítása) Szinay Gyula a kultuszminiszter által bejelentett módosításoktól nem vár gyakorlati eredményt s azért benyújtja a következő határozati javaslatot:

„A községi, valamint a hitfelekezetek által fentartott elemi iskolákban működő tanítók és tanítónők fizetésének rendezéséről szóló törvényjavaslat első szakaszának második bekezdése ekként változtatandó meg: E népiskoláknál tisztos lakáson és legalább egy negyed holdnyi kerten kívül a rendes tanító fizetése 600 frtnál, a segédtanítóé 300 frtnál kevesebb nem lehet.»

Berzeviczy Albert, a helyzet tisztázása végett, már most beterjeszti a kormány által bejelentett módosítást, mely voltaképen a 14. §. után új szakasznak volna fölveendő. E módosítás a következő:

»Az illetékes iskolai főhatóság kívánságára a törvényhozás által évről-évre engedélyezett összeg keretén belül a vallás és közoktatásügyi miniszter a 14. §-ban körülírt feltételek és a 12. §-ban megjelölt következmények mellett a tanítói fizetéseknek a törvényszerű minimumon felül négyszáz forintig való kiegészítésére is segílyt nyújt.«

Madarász József, tekintve, hogy a módosítás elvi rendelkezései a 13. és 14. §-szal vannak kapcsolatban, a módosítást azokkal együtt kívánja tárgyalni. — Berzeviczy államtitkár ebbe belenyugszik.

Vikár István kifejti, hogy a tanítók egzisztenciájának biztosítása nem egy osztály, hanem az egész nemzet érdeke s pártolja Szinay hat. javaslatát.

Péchy Tamás, számbavéve azt, hogy a kormány köti magát a felekezetekkel történt megállapodáshoz, mégis módot akar a kormánynak adni, hogy a magyar nyelv kötelező oktatásáról szóló 1879-iki törvény végrehajtásáról gondoskodhassék. Ahhoz képest, a Berzeviczy módosítása kiegészítéseül, beadja a következő módosítást:

»A vallás- és közoktatásügyi miniszter felhatalmaztatik, hogy azoknak az elemi iskolai tanítóknak és tanítónőknek, kik az 1879: XVIII. t.-cz. rendelkezéseit sikeresen teljesítik és ezt hitelesen bizonyíthatják, a négyszáz forintos minimumot megadhassa akkor is, ha ezt az illető iskolafentartó hatóságok igénybe venni nem is kívánják.«

Madarász József felszólalása folytán ezt is a 14. §-szal kapcsolatban fogják tárgyalni.

Bánó József polemizál a miniszternek s az államtitkárnak az általános vita során mondott beszédeivel. Végül módosítást nyújt be, mely szerint a rendes tanítói fizetés minimuma 400, a segéd-tanítóé 250 frtban állapíttatik meg.

Berzeviczy Albert félreértett szavait magyarázza meg.

Issekutz Győző tiltakozik az államtitkár ama multkor kifejezett felfogása ellen, hogy Magyarországon háládatlan dolog reformokat kezdeni. A mi ellen az ellenzék tiltakozik, az nem a reform, hanem a vegetálás, mely a reform leple alá bujik. (Élénk helyeslés a bal- és szélső-balon.) Szinay módosítását, tekintettel a pénzügyi helyzetre, nem fogadja el, mégkevésbé azonban a Berzeviczyét, mely a kormánynak fölöslegesen és veszedelmesen sok diskreczionális hatalmat adna. Hasonlóképp nem érthet egyet Péchy Tamás módosításával sem, már csak azért is, mert ez a nemzetiségi tanítóknak a magyar tanítók fölötti prémiumot biztosítana s a kormány kötelessége nem az, hogy egy törvény teljesítéseül jutalmakat osztogasson, hanem az, hogy a törvényt meg nem tartókat szigoruan büntesse. Pártolja ellenben Bánó József módosítását. (Helyeslés a baloldalon.)

Péchy Tamás megmagyarázza módosítása valódi intenczióját.

Tóth János sem a felekezetekre, sem a pénzügyi helyzetre való tekintetet nem tartja elég nyomósnak szemben a nemzeti kultúra elutasíthatatlan követelésével. Szinay hat. javaslatát fogadja el.

Vécsey Endre a tanítókat nem akarja kis portióval kielégíteni s Szinay hat. javaslata mellett nyilatkozik.

Vajay István szóvateszi az egyházi adóztatás aránytalanságait s kívánja, hogy a tanítói nyugdíjra a szülőktől ne szedjék tovább azokat a gyűlöletes 15 kroat. Ez a javaslat is ama szatócs-liberálizmus terméke, melynek a hősei kolera-telepekből és bank-igazgatóságokból sze-

retnek hasznot huzni, a nemzeti kulturával azonban nem törődnek. Szinay határozati javaslatát pártolja. (Helyeslés a szélsőbalon).

Polónyi Géza moderálni fogja hangját, nehogy megsirassa az 54 főből álló hallgatóságot. Pedig milyen tömve voltak a padok nemrégiben, mikor más fizetés-emelésekről volt szó. A legfontosabb dolgok iránt való ekkora érdeklődés mellett az ellenzéknek, természetesen, le kell mondania arról a reményről, hogy kapacitálhatja azokat, a kik — nincsenek jelen. (Derűltség.) Ezért most csak egy barátságos dialogra vállalkozik a miniszterrel s egy felvilágosítást kér tőle.

Az általános vita során beadott ő egy határozati javaslatot, a melynek furcsa sors jutott. Záróbeszédét a javaslat mellett nem mondhatta el, mert szombaton, mikor az elnököt ez iránt megkérdezte, az megnyugtatta őt, hogy bátran elutazhatik. Így került a dolog a szavazásra s a még nagyobb furcsaságra. Az elnök ugyanis az ő hat. javaslatát a törvényjavaslattal szembeállítva bocsátotta szavazásra, holott a kettő közt ellentét nem volt s a kérdés ilyen feltevése mellett ő maga is a saját javaslata ellen lett volna kénytelen szavazni. A legfurcsább volt azonban a hat. javaslattal szemben a miniszter viselkedése, a ki egyszerűen kijelentette, hogy azt nem fogadja el. De miért? Lehetnek a házban, a kik beérik azzal, hogy a miniszternek valami nem tetszik; de a képviselőháznak joga és kötelessége a minisztertől felvilágosítást szerezni, micsoda ily fontos kérdésben az ő véleménye. Annál inkább kötelessége lett volna ez a miniszternek, mert hisz maga is elismerte, hogy az 1868-ki törvény revízióra szorul; illő lett volna tehát az országot és a házat felvilágosítani, hogy ezt a revíziót milyen szellemben s mekkora terjedelemben tervezi. (Helyeslés a bal- és szélsőbalon.) Egyébként kijelenti, hogy hat. javaslatát a jövő budget-tárgyaláskor meg fogja ujitani. (Helyeslés a szélsőbalon.)

Midőn a 300 frt minimumot a miniszter a saját testével fődözte legfőbb argumentuma az volt, hogy hiszen azoknak a tanítóknak eddig 300 frtnál is kevesebbjük volt és mégis megéltek. Meg, az igaz, de hogyan? Ugy, hogy három dikeziót is mondtak egy kolbászért. A magyar tanító rigókat, csizeket tanít ki, pióczát, nadragulyát és körisbogarát szed, esetleg patkót is ver. És ekként meg is él. Ha a miniszter ezt az Eldorádót továbbra is fenn akarja tartani, akkor joggal hivatkozik arra, hogy a tanító a háromszáz forintos fizetésből is megélhet. De ha azt akarjuk, hogy hivatásuknak éljenek, hogy a magyar hazának hű fiait neveljenek s hogy mellékesen még kissé a maguk képzésével is foglalkozhassanak, akkor a minimumot legalább hatszáz forintban kell megállapítani. Ezért ő is Szinay Gyula határozati javaslatát pártolja. (Zajos helyeslés a bal- és szélsőbalon.)

Hévizy János arra való tekintettel, hogy egyes községek takarékoságból csak segédtanítókat alkalmaznak, a kik azonban mégis önállóan vezetnek egy-egy osztályt határozati javaslatot terjeszt be, mely annak kimondását czelozza, hogy segédtanítónak csak az tekintendő, a ki nem önállóan vezet egy osztályt. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbalon.)

Balogh János kimutatja, hogy 1891-iki évi jelentésében a kultuszminiszter tanügyünk javítására maga három feltételt, mit sine quantum-t, állapított meg; nevezetesen: a felekezeti hiányos tanító-képzés re-

form
jobb
mut
dosi

tást,
mely
Ha
köve
azza
(Élé
enge
hát
lehet
ségb

Hev

évi
össze
140,
zatra
kede
iskol
össze

közt
1829

nyák
főkér
gyöst
iskol
remél

rendk
állom
annál
terhel

szerv
fokú
új ta

iskola

formját, több körültekintést a tanítók megválasztásában, végre a tanítók jobb fizetését. A miniszter a saját mértékét alkalmazva a javaslatra, kimutatja, hogy annak rendelkezései elégtelenek s elfogadja a Szinay módosítását. (Élénk helyeslés a szélsőbalon.)

Kováts Albert elismeri, hogy a javaslat tartalmaz valami javítást, de nem elegendőt. A megélhetésnek van egy minimális mértéke, a melyen alul megélni fizikai lehetetlenség. (Élénk helyeslés a baloldalon). Ha valakinek ezt a legkisebb mértékét sem adjuk meg, abból nem az következik, hogy az illető meghal éhen, hanem az, hogy foglalkozik azzal, a miből megélhet és nem foglalkozik azzal, a mi a hivatása. (Élénk helyeslés a bal- és szélsőbalon.) Minthogy a miniszter már ugyanis engedett, a 400 frtos minimum kérdése egészen garasossá vált. Járuljon hát hozzá a 400 frtos minimumhoz s ne féljen a szavazástól, mert meg lehet győződve, hogy ebben a házban a miniszter nem marad kisebbségben. (Élénk helyeslés a baloldalon.)

(Folyt. következik.)

Hevesmegye népoktatásügyének 1891—92. évi állapota.

Halász Ferencz. Hevesmegye ügybuzgó, jeles tanfelügyelője 1891—92. évi jelentéséből közöljük az alábbi adatokat: Hevesmegye tanintézeteinek összes száma: 205; ezek közül állami jellegű 2, községi 32, róm. kath. 140, helv. hitv. 15, izraelita 11, engedélyezett magánintézet 4. Fokozatra nézve: elemi iskola 196, iparostanoncz-iskola 6, alsófokú kereskedelmi iskola 2, polgári leányiskola 1; — egyéb minőség szerint vegyes iskola 153, fiúiskola 29, leányisko'a 23. Ezen iskolákban a tantermek összes száma 327.

A tanítók összes létszáma 338 volt, kik közül 9 nem volt képesítve.

A tankötelesek száma az 1891—92. tanévben 43,304 volt, ezek közül tényleg iskolába járt 39,689, vagyis a tankötelesek 90%-a. — 1329 növendék nélkülözte a tanuláshoz szükséges könyveket.

Az iskolába nem járt 3615 tanköteles nagy része pusztákon, tanványokon lakik (ezeknek iskoláztatása még most úgyszólván lehetetlen) és főként ismétlőiskolások. Egerben az ismétlőiskolák újjászervezése, Gyöngyösön polg. leányiskola felállítása, egyes pusztákon a lehetőségig iskolák szervezése munkába van véve. Majd ha mindez megvalósul, — remélhetőleg jelentékenyen apadni fog a nem iskolázók száma.

Hevesmegye községei és hitközségei különösen a közel multban rendkívüli áldozatkészséget tanúsítottak új iskolák állítása és új tanítói állomások szervezése körül, — a mi lehetetlen nem méltányolni, annál is inkább, mert némely község 50—80—100% pótdóval van terhelve.

1888/9-től bezárólag 1890/91-ig összesen 51 új tanítói állomás szerveztetett és töltetett be, továbbá 4 iparostanoncz iskola és 1 alsófokú kereskedelmi iskola állítottatott. Az 1891/92. tanévben összesen 16 új tanítói állomást töltöttek be.

A most lefolyt 1892/3. tanévben 10 elemi és 1 iparostanoncz iskola lett szervezve.

A közig. bizottság mindazon községeket, melyek tulnépes iskolával

birnak, kötelezte a szükséges új tanítói állomások szervezésére és a hiányzó tantermek felállítására, minek folytán az 1893/4. tanévben 24, 1894/5-ben 5 és 1895/6-ban 10 új tanítói állomás kerül betöltés alá.

1888. évtől Hevesvármegye községei és hitközségei összesen 117 új tanítói állomás szervezését fogadták el, mi átlag évi 46 ezer forint kulturális teher viselésének felel meg. Hevesvármegye községei és hitközségei az utóbbi 5 év alatt összesen 201 ezer frtot fordítottak új iskolai építkezésekre és javításokra, mely összegből 47.000 frt esik az 1892. évre.

Népesebb pusztákon most már csekély kivétellel mindenütt jól szervezett népiskola van. Ez első sorban az illető birtokosok hazafias áldozatkészségének köszönhető, a kik 1888-tól kezdve 9 pusztán állítottak rendszeres iskolát; ez idén is két új pusztai iskola lett felállítva.

1889/90-ben Hevesvármegyének még 125 osztatlan népiskolája volt, mely szám a folyó tanévben 97-re apadt le. Sajnos, hogy az osztatlan iskolákból egy jelentékeny rész, 12 éppen Egerben a vármegye székhelyén van, a melyek a tanítók minden buzgalma és igyekezete mellett sem emelkedhetnek feljebb egy jó falusi iskola színvonalánál.

A népoktatás egyik hőmérője a lakosság irni olvasni tudása. A 12. életévüket betöltött, elemi népiskolai tankötelezettség alól kikerült növendékek közül az 1891—92. tanévben 3790 irni olvasni tudó tanköteles volt bejelentve, míg az előző tanévről pedig 3576.

Az országos statisztikai hivatal adatai szerint 1891. év január elején Egerben a lakosságnak 43%-a, Gyöngyösön pedig 45%-a nem tudott irni, olvasni. Pedig Gyöngyös rendezett tanácsú város! Eger szintén az, emellett a megye székhelye és — érseki székhely is!!

E, magyar emberre elszomorító adatok olvasása után éppen nem csodálkozunk azon, hogy Hevesvármegye összes lakosságának 49%-a tud csak irni és olvasni.

A tanfelügyelő az 1891—92. tanévben 61 nap alatt 134 iskolalátogatást teljesített.

Egerben, Gyöngyösön, Hatvanban, Hevesen és Tiszafüreden iparkodik a tanfelügyelő polgári iskolákat állíttatni, még pedig olyképen, hogy ez iskolák gazdasági, illetve ipari szaktanfolyammal lennének kiegészítve. Ideje volna már, hogy külföldről importált polgári iskoláink némi létjogosultsági szint nyerjenek. Az ismétlődő iskolások oktatását — a megye közgazdasági viszonyaira való tekintettel — gazdasági irányban iparkodik átalakítani e megye jeles tanfelügyelője.

A tanfelügyelőnek az iskolafentartókkal végzett tárgyalásai folytán 9 helyen új kisdóvódák — 14 helyen pedig állandó gyermekmenedékházak lesznek felállítva a közel jövőben.

Volák Lajos.

KÜLFÖLDI TANÜGY.

A „legsötétebb“ Afrikából. Egy angol író nő nemrég kiadott könyvében érdekes feljegyzések vannak a négerok közoktatási viszonyairól. E szerint ott, hol 27 évvel ezelőtt még egyetlenegy szerezsen gyermeknek sem engedte meg a törvény az olvasás megtanulását, ma 25.330 iskola áll fenn, melyekből 2,250.000 irni, olvasni tudó gyer-

mek került ki. A négeriskolákban a növendékek létszáma 238000, kik 20000 négertanító vezetése alatt állanak. Van 180 továbbképző iskolák és 7, négerfőnökök és tanárok által vezetett kollegiumjok. A néger bennszülöttek között van 154 lapszerkesztő, 250 ügyvéd, 740 orvos; 247 négertanuló pedig európai egyetemeket látogat. A sötét Afrikában is világosodni kezd tehát már!

Oroszországban a katonai szolgálat rövidebb vagy hosszabb ideig tartó teljesítésének különböző fokai vannak. A ki péld. felsőbb iskolát (egyetemet) végzett, félévig, — gimnáziumot végzett pedig egy évig szolgál. Két évig szolgálhatnak azok, kik felsőbb polgári-, 3 évig pedig azok, kik alsóbb középiskolát végeztek. Kik iskolába egyáltalán nem jártak 5 évig kötelesek viselni a — „mundért”. Hogy ez a berendezés nagy befolyással van az általános népmivelődsre, mondani is fölösleges.

I R O D A L O M.

Domború térképek sorozatát indította meg legujabban a bpesti Lampel-czég, mely e vállalatával igen fontos szolgálatot tesz az iskolának. A földrajz-oktatás egyik legbecsesebb segédeszközét, a domború-térképeket eddig jobbara külföldről kellett importálnunk; most valahára lesznek ilyen térképeink magyar szöveggel is, s ép oly csinnal kiállítva mint a külföldiek. A magyar domború térképek e sorozatát az osztrák-magyar monarchia térképe nyitja meg, 1:4.700.000 mértékkel, s a magasságoknak a domborulatokon kívül különböző szinezéssel való feltüntetésével is. E térképek ára a lehető legmérsékeltőbb, 20 kr., s így remélhető, hogy azok minél szélesebb körben elterjednek. Megrendelések a kiadó Lampel-czéghez intézendők (Wodianer F. és Fiai) Budapesten: Andrassy-út 21. sz. a.

V E G Y E S E K.

— **Uj segédtanítók.** A fő- és szék. Tanácsa f. é. július 7-iki ülésében fejezte be a tanítói és tanítónői választásokat. Ez alkalommal 26 segédtanítói és ugyanannyi tanítónői állást töltött be. Megválasztottak segédtanítókká: Magassy József, Bócz Arnold, Fodor Gyula, Kohn Sámuel, Koczoh Pál, Zipser Károly, Sturcz György, Nagy Pál, Halász Gyula, Piringer Lajos, Gabel Gyula, Gosztayer József, Erschinger János, Dallos István, Linzenpölcz Pál, Máday Aladár, Petzina Ödön, Cserjesy Károly, Simon Miklós, Lathwesen Henrik, Szabó Agoston, Cserényi Béla, Rácz József, Protz István, Frank Imre, Neumayer Ödön. — Segédtanítónőkké pedig: Tanos Berta, Pecka Ilona, Reitinger Teréz, Streiling Ilona, Markup Paula, Nyiry Klára, Strobl Vilma, Kraft Aranka, Hajdu Czeiczilia, Prandtner Mária, Telkesy Jolán, Glücklich Klára, Jávorszka Erzsébet, Kishegyi Gizella, Vörös Mária, Révészné Seemüller Kamilla, Gammel Irma, Stuchlik Róza, Moravetz Irma, Glatz Teréz, Halácsy Ilona, Gál Diamanta, Simonyk Gizella, Bartos Ilona, Lázár Riza, Töpfnér Vilma, kiknek ez alkalomból legőszintebben gratulálunk, kívánva, hogy kedvvel lelkesedéssel végezzék mindenkor nemes célú munkájukat!

— **Schön József** főv. derék kartársunk, a paedagogiai szakosztály buzgó elnöke, jelenleg a németországi iskolákat s az azokban folyó tanítási rendszert tanulmányozza. A dr. Verédy Károly kir. tanfelügyelő úrtól nyert ajánló levél folytán a berlini városi iskolai tanács egy írást állított ki részére, mely nemcsak Berlin összes iskoláinak meglátogatására jogosítja fel, hanem az írás arra is felszólítja az iskolák igazgatóit és tanítóit, hogy tanulmányúton levő kartársunknak mindenre nézve kellő felvilágosítással szolgáljanak. Schön József, kit a berlini tanítók igen előzékenyen fogadtak, hazatérte után nagyobb szabású cikkben fogja leírni lapunk számára tapasztalatait.

— **Bár nálunk is így gondolkoznak!** A porosz »Staatsanzeiger« irja: A közoktatási miniszter utasított a királyi kormányokat, hogy újabb néptanítói

állások betöltésénél vagy pedig a tanítói fizetések újabb rendezésénél figyelemmel legyenek arra, miszerint a kántori teendőkért járó díjazás a rendes fizetéstől külön választassék.

— **A chicagói világkiállításon** a többek között egy koburgi, 6 $\frac{1}{2}$ esztendőes csodagyermeket mutogatnak, ki rendkívüli ügyességgel modellál már évek óta kenyérbeléből különféle tárgyakat, állatokat, állatfejeket stb. Ügyességét a kiállítás látogatói előtt is folytatja.

— **A német-morva tanító szövetség** 30 fiókegyletben ez időszertint 1600 tagot számlál.

— **Jótékonyág.** Egy Däster nevű százados Brittnauban 54 hektár kiterjedésű fekvősegeit s mintegy 200,000 franknyi készpénzét egy árva gyermekek részére felállítandó menedékház javára adományozta. — Egy amerikában élő, Jerzmanowsky nevű lengyel úr pedig 10,000 frtot adományozott népnevelési célokra Galicziában.

— **A zürichi** »Jó könyveket terjesztő egyesület« eddigelé 500,000 kötetkén adott túl. Tavaly egymagában 151.379 példány kelt el.

— **Kufsteinben** egy kilenczéves iskolásfiú a fölötti bújában, hogy rossz bizonyítványt kapott, az Innbe ölte magát. Ez az elszomorító jelenség, fájdalom, nálunk is elég gyakran kísért.

— **A cseh tartománygyűlés** két tanítónak fejenként 1100 frt utazási költséget szavazott meg, hogy a Chicagóban tartandó paedagogiai világkongresszuson résztvehessenek.

— **A japán gyermekszobából.** A fogzás idejében a japán gyermekeket halételekkel táplálják. A tisztaság iránti érzetet a gyermekben már igen korán felébresztik; első bölcsője az anyja háta, később pedig a legidősebb fiú- vagy leánytestvéréé. A gyermekszoba nem ismer padlószőnyeget, se butort, valószínűleg a tropikus féregk miatt, s a padlót minden nap sósvizzel mossák le. A padlót igen tisztán tartják, mert azon ülnek és alszanak is. Japán gyermekek sohasem viselnek cipőt, s innen van, hogy egyenesebben és biztosabban járnak mint az európai gyermekek. Szép időben szalma sarukban járnak, nedves időben pedig faczipőket hordanak. A csókolódzás nem divat japánban, mert a csókok a ragadós betegségek terjesztői. A fiú- és leánygyermeket már igen korán külön választják egymástól.

— **Mire jó a dohányzás?** A legújabb kutatások eredményeként kitűnt, hogy a Cavour-, Virginia- és Toszkánai szivarok, valamint a sötét dohányfajok előlik a kolerabacillusokat; hogy ezt az ölü hatást minden esetre a nikotin erejének tulajdonítandó; hogy kolera- és tifuszjárványok idején a dohányzás élvezete inkább hasznosnak, mint ártalmasnak bizonyult s hogy a dohányfűst a száj ápolása tekintetéből a mikrobák által okozott bajok ellen hathatós óvszerül tekinthető.

— **Gyermeki ésszjárás.** Tanítás végeztével azt a kérdést intézi a tanítónő a leánykákhoz: ki szegény közöttük, hogy előjegyzezhesse őket a karácsonyi felruházásra. Felállnak az illetők, s feláll velök egy jómódú család gyermeke is. A tanítónő váltig mondja neki: »De hisz gyermekem, nincs neked semmiben hiányod!« »Dehogy nincs — mondja a lányka minden gondolkozás nélkül — a doktor bácsi is mondta, hogy vérszegény vagyok!« — A beszéd- és értelemgyakorlatok alatt megismertetett tárgyakat rajzolták a kis nebulók. Egyik a dézsán bajmólódott. Girbe-gurba volt biz az. Oda szól neki a tanító: Nem jó az a dézsa, te, Pista be van horpadva az oldala, ki venne meg ilyen ütött-vert jószágot? — Hát a — handlé! felelt a kis mester tovább bajmólódva.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. L. Iglőfűred. A czimszalag megváltoztatása iránt intézkedtem. Kellemes üdülést kívánok. — V. A. Kenese. Az alapszabályok ime közölvék. Kinyomassam-e most, avagy várjunk szeptemberig? Csókolom Laczikát, üdvözlöm mamáját. — V. L. Kessthely. Kessthelyi utam aligha el nem marad, a mit nagyon sajnállok. Dolgozatsz-e otthonodban is és remélhetem-e az ígért ismertetést? Üdvözlünk mindnyájan. — D. I. Vács. No, ládd, végre hát mégis sorra került.